

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

- Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/3179	18 augustus 1992
<u>Onderwerp</u>			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 59/92)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische federatie.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28	318 6634
	's-Gravenhage	

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/92/095/3179, d.d. 18 augustus 1992

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. AMAD

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

59/92

(Afgesloten 181200 AUG 1992)

Bosnië-Herzegovina

De gevechten in Bosnië-Herzegovina blijven hevig. Er zijn aanhoudende berichten over zware strijd rond Sarajevo, waar Moslim- en Kroatische eenheden pogingen doen het Servische beleg van de stad te doorbreken. Gevechten werden ook gemeld uit het noorden van de republiek. Deze lijken verband te houden met pogingen van Kroatische zijde om de bevoorrading van de Bosnische Krajina, het Servische gebied in het westen van de republiek, onmogelijk te maken. Naar verluidt voorziet Kroatië Bosnische vluchtelingen in Kroatië van wapens en uitrusting met als doel hen als guerrilla-strijders in te zetten tegen de corridor van Servië naar de (Bosnische en Kroatische) Krajina. Recent werd verder nog gemeld dat de Kroatische autoriteiten mannelijke Bosnische vluchtelingen in de weerbare leeftijd uit de Kroatische stad Karlovac hebben overgebracht naar omstreken gebieden in Bosnië-Herzegovina om daar tegen Servische strijdgroepen te worden ingezet. Dit zou passen in het kader van het vorige maand tussen Kroatië en Bosnië-Herzegovina gesloten defensieve verbond.

Ook bij Livno in het zuidwesten van Bosnië-Herzegovina is sprake van Kroatische militaire initiatieven. Dit is met name van belang omdat Livno is gelegen aan een van de mogelijk voor de humanitaire hulpverlening te gebruiken routes van de Kroatische havenstad Split naar Sarajevo. Hevige strijd wordt ook gemeld uit de door Serviërs belegerde stad Gorazde. Volgens Moslim-media zijn verdedigers aldaar in de Servische posities geïnfiltreerd, maar verdreven door vliegtuigen van de "Joegoslavische" luchtmacht. Het afgelopen weekeinde heeft een VN-konvooi hulpgoederen aangevoerd naar Gorazde. De betreffende goederen zouden volgens sommige berichten inmiddels door Servisch artillerievuur zijn vernietigd. Dit is echter van VN-zijde tegengesproken. De commandant van de Servische troepen rond Gorazde heeft gesteld dat de Moslims onder dekking van het konvooi een aanval hebben uitgevoerd op zijn posities. Overigens bleek op de terugweg naar Sarajevo dat er landmijnen op de route van het konvooi waren geplaatst.

Servische commandanten in het westen van Bosnië-Herzegovina hebben geëist dat de VN-organisatie voor bijstand aan vluchtelingen (UNHCR) een groot aantal Moslim-vluchtelingen uit het gebied evacueert. Zij hebben gesteld dat UNHCR anders verantwoordelijk zal zijn voor de gevolgen. De VN aarzelt om aan dit verzoek te voldoen, omdat dit de Serviërs zou helpen in hun streven de streek etnisch te "zuiveren" en daardoor een onaanvaardbaar precedent zou worden geschapen.

De leider van de Bosnische Serviërs, Karadzic, heeft aangeboden een aantal Servische concentratiekampen in Bosnië-Herzegovina te sluiten. Het exacte aantal zou moeten worden bepaald in overleg met het Rode Kruis. De Servische commandant bij Sarajevo heeft herhaald dat hij bereid is de zware wapens in de hele stad onder toezicht van UNPROFOR te plaatsen, mits zijn tegenstanders dit ook doen. De Moslims hebben op dit aanbod nog niet gereageerd. De gemelde Servische uitspraken vormen nieuwe pogingen om het (internationale) aanzien van de Serviërs te verbeteren en hun groeiende politieke isolement te doorbreken. Daarbij moet worden aangetekend dat zij dit aanbod doen vanuit een sterke

positie. Het onder toezicht plaatsen van alle zware wapens zou de Moslims en Kroaten feitelijk de mogelijkheid ontnemen om de Servische posities rond Sarajevo in de toekomst met militaire middelen wezenlijk aan te tasten.

De "Servische Republiek Bosnië-Herzegovina", het eenzijdig uitgeroepen staatsverband van de Servische gebieden in die republiek, heeft het afgelopen week-einde zijn officiële naam veranderd in "Servische Republiek", zonder nadere geografische aanduiding. De republiek zegt aanspraak te maken op alle gebieden in Bosnië-Herzegovina met een Servische meerderheid en alle delen waar, zo wordt gesteld, genocide op Serviërs wordt uitgevoerd. Deze formulering laat in de praktijk elke denkbare Servische aanspraak op Bosnisch grondgebied open.

Opmerkelijk is dat de betreffende republiek stelt te streven naar overeenkomsten met de "Republiek van de Servische Krajina" (de Servische gebieden in Kroatië) en met Servië zelf over militaire bijstand, een financiële unie en een gemeenschappelijke buitenlandse politiek. Dergelijke akkoorden moeten derhalve vermoedelijk in de praktijk de basis leggen voor aansluiting van de "Servische" gebieden in Bosnië-Herzegovina en Kroatië bij Servië. Dit staat haaks op eerdere uitspraken van Karadzic, die zegt dat hij afscheiding van de Servische gebieden van de staat Bosnië-Herzegovina weliswaar als de beste oplossing voor de conflicten beschouwt, maar dat dit onmogelijk is door de internationale erkenning van Bosnië-Herzegovina binnen zijn huidige grenzen.

Opmerkelijk is dat bij het uitroepen van de "Servische republiek" ook de president van de Servische gebieden in Kroatië, Hadzic, aanwezig was. Hadzic was het afgelopen jaar aan de macht gekomen bij een door de Servische regering gestimuleerde coup tegen de toenmalige president Babic. Deze verwierp het VN-vredesplan, onder meer omdat dit de door hem nagestreefde aansluiting van de Krajina bij Servië onmogelijk zou maken. De aanwezigheid van Hadzic bij de plechtigheid in Bosnië-Herzegovina kan erop wijzen, dat ook hij afstand heeft genomen van het VN-vredesplan en zich achter het streven naar vereniging van alle Serviërs in één staat opstelt. Gezien zijn nauwe banden met het Servische bewind moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat ook de regering van Servië dit streven nu steunt.

Servië/Montenegro

Federaal premier Panic heeft in een schrijven aan de SG van de VN gesteld dat zijn land alle vooroorlogse grenzen in Joegoslavië als definitief erkent. Hij stelde met name dat zijn regering de onafhankelijkheid van Bosnië-Herzegovina binnen deze grenzen erkent. Hiermee neemt Panic formeel afstand van het eerder genoemde streven naar staatkundige vereniging van alle Serviërs. Het is denkbaar dat de brief van Panic, die overigens nog geen juridische erkenning van de nieuwe republieken in Joegoslavië en hun grenzen inhoudt, vooral politiek-propagandistische doelen dient.

In dit verband moet nogmaals worden gewezen op de grote onduidelijkheid over de feitelijke macht en invloed van Panic ten opzichte van Servië, Montenegro en de JNA. Panic, die naast premier ook federaal minister van Defensie is, heeft de afgelopen weken beleidsvoornemens geuit die ingaan tegen kernelementen van het beleid van met name de Servische regering. Het is enerzijds opvallend dat sommige van Panic's voornemens inmiddels zijn uitgevoerd. Zo is de inzet van "Joegoslavische" gevechtsvliegtuigen in Bosnië-Herzegovina aanzienlijk verminderd en -ondanks andersluidende berichten van Moslim-zijde- mogelijk zelfs geheel stopgezet sinds Panic dit enkele weken geleden heeft aangekondigd. Anderzijds zijn er geen aanwijzingen dat de door Panic voorgestelde grote veranderingen op politiek, economisch en militair gebied daadwerkelijk zullen worden omgezet in toekomstig "Joegoslavisch" beleid. Het is denkbaar dat

Milosevic de initiatieven van Panic (voorlopig) zal tolereren in de hoop dat Jaarmee het internationale aanzien van "Joegoslavië" wordt verbeterd en de opheffing van de internationale sancties, mogelijk zelfs de officiële erkenning van zijn land, dichterbij worden gebracht. Indien Panic zou falen, zou Milosevic zich alsnog van diens beleid kunnen distantieren.

Volgens Duitse media worden vanuit Griekenland en Macedonië per spoor en over de weg olieproducten aangevoerd naar Servië, waarmee beide landen zich schuldig maken aan schending van het embargo op handel met die republiek. De demissionaire Macedonische premier Kljusev heeft ontkend dat zijn land hierbij betrokken is, maar hij bepleitte wel de stationering van VN-militairen aan de Macedonische grenzen ter controle van het verkeer naar Servië. Zoals bekend zijn eerder ook Rusland, Oekraïne en Roemenië ervan beschuldigd het handelsembargo te hebben geschonden.

Kosovo

De -volgens Servië illegaal gekozen- president van de voormalige autonome provincie Kosovo, Rugova, heeft opnieuw gewezen op de kans dat op korte termijn een volksopstand uitbreekt in Kosovo, waar de Albanese meerderheid wordt onderdrukt door de Servische autoriteiten. Hij wees erop dat de Servische autoriteiten in toenemende mate melding maken van wapenvondsten bij Albanen en van aanslagen op Servische ordetroepen in Kosovo. Van zijn kant beschuldigde Rugova Servië ervan de Servische minderheid in Kosovo te bewapenen. Hij herhaalde te willen deelnemen aan de "brede" Joegoslavië-conferentie die EG-voorzitter Groot-Brittannië eind deze maand wil beleggen in Londen. Kosovo is op deze conferentie niet uitgenodigd.

De Albanese regering heeft nogmaals gewezen op het gevaar dat een opstand in Kosovo leidt tot directe betrokkenheid van Macedonië, Bulgarije en andere landen in de regio bij de crisis in Kosovo, en onderstreept dat Albanië bij een dergelijke opstand niet afzijdig zou kunnen blijven. Dit wijst erop dat de recente pogingen van Panic om de betrekkingen van het door Servië gedomineerde "Joegoslavië" met Albanië te normaliseren, zijn mislukt. Panic had vorige week bij zijn bezoek aan Tirana aangekondigd ernaar te zullen streven de noodtoestand in Kosovo op te heffen. Hij is toen echter niet ingegaan op de andere eisen die Albanië stelt aan normalisering van de betrekkingen, te weten de terugtrekking van de JNA uit Kosovo, het stationeren van internationale waarnemers in de provincie en Servische erkenning van het zelfbeschikkingsrecht van de Albanen.

Internationale vredesinspanningen

De jongste zitting van de EG-vredesconferentie, afgelopen vrijdag in Brussel, heeft geen positief resultaat opgeleverd. Dit houdt onder meer verband met het feit dat de presidenten van Servië en Montenegro niet aanwezig waren en zich wilden laten vertegenwoordigen door Panic. Slovenië, Macedonië en Bosnië-Herzegovina hebben hiertegen geprotesteerd en gesteld dat zij ook niet zullen accepteren dat Panic als vertegenwoordiger van "Joegoslavië" aanwezig zal zijn op de komende "brede" Joegoslavië-conferentie.

De Bosnische president Izetbegovic heeft uit protest tegen de Servische agressie in zijn republiek afgezien van deelname aan de bijeenkomst over Bosnië-Herzegovina die aansluitend op de agenda stond. Wel hebben de vertegenwoordigers van de drie bevolkingsgroepen afzonderlijk gesprekken gevoerd met conferentie-leider Carrington. Daarbij heeft Izetbegovic volgens recente persberichten voorgesteld dat Bosnië-Herzegovina wordt omgevormd tot een onder VN-toezicht vallend protectoraat. Overigens ontkende hij dat de Serviërs bijna driekwart van het grondgebied van de republiek onder controle hebben. Hij zei

dat de Moslims momenteel bijna de helft van Bosnië-Herzegovina beheersen en voorspelde op korte termijn verdere militaire successen. De presidenten van Slovenië en Kroatië betuigden in beginsel instemming met het genoemde voorstel van Izetbegovic. Van VN-zijde werd echter gesteld dat een dergelijke regeling pas zal worden overwogen als aan een aantal voorwaarden is voldaan, waaronder een duurzaam staakt-het-vuren en de mogelijkheid dat alle vluchtelingen terugkeren naar hun woonplaatsen.

De VN heeft besloten om een speciale rapporteur te benoemen om "feiten en fictie te scheiden" met betrekking tot de berichten over de schending van mensenrechten in Joegoslavië. Hiertoe is benoemd de voormalige Poolse premier Mazowiecki. Hij zal uiterlijk 28 augustus een eerste verslag uitbrengen.

Vorige week heeft de SG van de VN aan regionale organisaties gevraagd om steun bij de uitvoering van de onlangs aanvaarde resoluties van de VN. In dit kader beraden de lidstaten van de NAVO zich over militaire maatregelen voor het beveiligen van de hulpkonvooien naar de bevolking van Bosnië-Herzegovina. Hiertoe zal vóór 24 augustus in het Militaire Comité een aantal opties worden uitgewerkt, waarna definitieve besluiten zullen worden genomen door een vergadering van de Noordatlantische Raad op ministerieel niveau.

De CVSE heeft zich in beginsel bereid verklaard bij te dragen aan de uitvoering van de VN-resoluties. Zij wil waarnemers ter beschikking stellen, die kunnen worden ingeschakeld bij het toezicht op de zware wapens in Bosnië-Herzegovina of worden gezonden naar gevangenenkampen om na te gaan in hoeverre de mensenrechten daar worden geschonden. Ook zouden zij kunnen worden gelegerd aan de grenzen van het voormalige Joegoslavië om een internationalisering van de crisis tegen te gaan. Verder heeft de CVSE besloten onderzoeksmissies te sturen naar (potentiële) spanningsgebieden als Kosovo, Sandzak (Servië/Montenegro) en Vojvodina. Opmerkelijk was overigens dat de Serviërs -in tegenstelling tot bijvoorbeeld de VN-resoluties- in de betreffende CVSE-verklaring expliciet werden aangewezen als hoofdverantwoordelijken voor de schending van mensenrechten. Wel werden de andere partijen in het conflict opgeroepen het Servische optreden niet na te volgen. Komende week reist een CVSE-delegatie naar Belgrado om het CVSE-standpunt voor te leggen aan de Servische regering.

De voorzitter van de Defensiecommissie van de Amerikaanse Senaat, Nunn, heeft het Pentagon opgeroepen bij een eventuele interventie in Joegoslavië gebruik te maken van zogenaamde "non-lethal"-wapens. Doel hiervan is het aantal slachtoffers van een dergelijk ingrijpen zo laag mogelijk te houden. Deze wapens moeten onder meer gebruik van militaire voertuigen of communicatiesystemen onmogelijk maken. Hierdoor zou volgens Amerikaanse Congresleden tevens de hulpverlening vanuit Belgrado aan de Serviërs in Bosnië-Herzegovina bemoeilijkt moeten worden. De Amerikaanse minister van Defensie heeft zich overigens opnieuw tegen een interventie met grondtroepen uitgesproken.

Volgens een Servisch blad zal een internationale interventie ter bescherming van hulpkonvooien onvermijdelijk resulteren in een "militaire afrekening" met Joegoslavië, waarbij het eerste doel zal zijn de vernietiging van de Joegoslavische oorlogsindustrie. Deze uitspraak past in de Servische propaganda, die blijft beweren dat het buitenland (primair de westerse landen) in het Joegoslavische conflict niet neutraal is en de verantwoordelijkheid voor het voortduren van de gevechten ten onrechte volledig aan Servische zijde legt.

Iran, dat reeds geruime tijd aandacht vraagt voor het lot van de Bosnische Moslims en reeds enkele honderden tonnen hulpgoederen heeft aangeboden voor transport naar Sarajevo, heeft opnieuw te kennen gegeven in beginsel bereid te

zijn om troepen en materieel te leveren voor een eventuele interventie in Bosnië-Herzegovina. De Iraanse regering probeert andere (met name islamitische of niet-gebonden) landen hiertoe eveneens over te halen.

Kroatië

De Kroatische regering heeft naar eigen zeggen tevergeefs bij UNPROFOR geprotesteerd tegen de diefstal door Serviërs van olie uit bronnen in de omgeving van Vinkovci (UNPA-Noord). Hiermee wil Kroatië kennelijk onderstrepen dat UNPROFOR de Kroatische belangen niet effectief weet te beschermen tegenover Servische activiteiten.

Recent is melding gemaakt van een groep etnisch-Kroatische vluchtelingen uit de Krajina die weer op weg zou zijn naar hun dorp. Functionarissen van UNPROFOR hebben gesteld dat een dergelijke terugkeer van vluchtelingen weliswaar is voorzien in het VN-vredesplan, maar dat zij de veiligheidssituatie in de Krajina nog niet rijp achten voor de terugkeer van de betreffende groep.

Conclusie/voorzicht

De gevechten in Bosnië-Herzegovina blijven onverminderd doorgaan. In verband hiermee worden in internationaal diplomatiek overleg nog steeds de mogelijkheden bestudeerd van inzet van militaire middelen ter beveiliging van de aanvoer van hulpgoederen voor de bevolking. Tegen deze achtergrond hebben de Bosnische Serviërs ook voorstellen gedaan, die echter primair tot doel hebben hun (internationale) aanzien te verbeteren en hun groeiende politieke isolement te doorbreken en tevens hun huidige militaire overwicht zouden consolideren.

De Servische gebieden in Bosnië-Herzegovina en Kroatië lijken te streven naar nauwere samenwerking met elkaar en met Servië. Dit wijst erop dat, in tegenstelling tot officiële verklaringen, de Servische autoriteiten in Kroatië afstand nemen van het VN-vredesplan en die in Bosnië-Herzegovina zich steeds openlijker keren tegen het behoud van de eenheid van die republiek. Mogelijk met stilzwijgende instemming van Servië wordt gestreefd naar staatkundige vereniging van alle Servische gebieden. Overigens heeft de "Joegoslavische" regering, in tegenspraak hiermee, zich juist bereid verklaard om de vooroorlogse grenzen in Joegoslavië formeel te erkennen. Het is echter denkbaar dat de uitspraak van deze regering, waarvan de positie ten opzichte van de Servische regering en de JNA nog hoogst onduidelijk is, vooral politiek-propagandistische doeleinden dient.

De "president" van Kosovo heeft opnieuw gewezen op het gevaar van een volksopstand in de voormalige autonome provincie. Albanië heeft gesteld dat het zich in dat geval niet afzijdig zal houden en de kans op internationale escalatie benadrukt.